

พระประวัติสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช
(ปุ่น ปุณฺณสิริ)
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ประสูติ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริมหาเถระ) แห่งวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม นามเดิมว่า ปุ่น นามสกุลว่า สุขเจริญ นามฉายาว่า ปุณฺณสิริ เกิดเมื่อวันอังคาร เดือน ๔ แรม ๑๕ ค่ำ ปีวอก ตรงกับวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ.๒๔๓๙ ณ บ้านสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี บิดาชื่อ เน้า มารดาชื่อ วัน มีอาชีพเป็นชาวนา

เมื่อยังเยาว์วัย ตั้งแต่อายุราว ๖ ขวบ บิดาได้สอนหนังสืออยู่กับบ้านจนเรียนหนังสือแบบเรียนเร็วจบเล่ม ๑ และเล่ม ๒ แล้ว บิดาจึงส่งเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเอกชน แต่ครูเห็นว่าท่านอ่านหนังสือได้คล่องดีแล้ว จึงมอบให้ช่วยสอนเด็กอื่นๆ ต่อไป ท่านอยู่ในโรงเรียนนั้นปีเดียว บิดามารดาก็ให้ลาออกและนำไปฝากเป็นศิษย์พระอยู่ ณ วัดสองพี่น้อง และก็ต้องมาสอนเด็กวัดอีก ซึ่งบางคนโตกว่าก็มี ช่วยสอนหนังสือมูลบทบรรพกิจบ้าง ประถม ก.กา บ้าง เมื่ออาจารย์เห็นว่าท่านอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ดีแล้ว จึงให้ฝึกเขียนภาษาบาลีและอักษรขอม เวลาเย็นก็ตอบทสวดมนต์กับอาจารย์ เรียกว่า ต่อหนังสือค่ำ

การศึกษาเล่าเรียน

ครั้นอายุ ๑๕ ปี พระอาจารย์หอม วัดสองพี่น้อง ส่งให้มาอยู่วัดมหาธาตุกับพระภิกษุป่วน (ต่อมาเป็นพระครูบริหารบรมธาตุ

เจ้าอาวาสวัดนางชี อำเภอภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร) อยู่วัดมหาธาตุ ประมาณ ๑ ปี ก็ย้ายไปอยู่วัดพระเชตุพน ไปอยู่กับพระภิกษุสด ซึ่งมีศักดิ์เป็นอา (ต่อมาเป็นพระมงคลเทพมุนี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ) ครั้นมีอายุย่าง ๑๖ ปี ก็กลับไปบวชเป็นสามเณร พระครูเหินย ซึ่งต่อมาเป็นพระครูวินยานุโยค เจ้าอาวาสวัดสองพี่น้อง เป็นอุปัชฌายะ บวชอยู่ ๑ ปี พออายุ ๑๗ ปีก็ต้องลาสิกขาบทกลับไปช่วยบิดามารดาทำนาอยู่ ๑ ปี จึงกลับมาบวชเป็นสามเณรอีก แล้วกลับมาศึกษาต่อ ณ วัดพระเชตุพนฯ เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๘ ได้ศึกษาภาษาบาลีกับสมเด็จพระวันรัต (เพื่อน ดิสสุทตฺต) เวลานั้นเป็นพระศากยบุตรติยวงศ์ และกับพระมหาปี วสุตฺตโม แล้วเข้าสอบไล่ได้เป็นเปรียญธรรม ๓ ประโยค ตั้งแต่ยังเป็นสามเณร ครั้นอายุย่างเข้า ๒๒ ปี ได้กลับไปอุปสมบท ณ วัดสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๖ พ.ศ.๒๔๖๐ พระครูวินยานุโยค (เหินย อินฺทโชโต) วัดสองพี่น้อง เจ้าคณะอำเภอสองพี่น้อง เป็นพระอุปัชฌายะ พระอาจารย์โหน่ง วัดสองพี่น้อง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระศากยบุตรติยวงศ์ (เพื่อน ภายหลังเป็นสมเด็จพระวันรัต วัดพระเชตุพนฯ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ อุปสมบทแล้วมาจำพรรษาอยู่ ณ วัดพระเชตุพนฯ

การศึกษาปริยัติธรรมและบาลีของสมเด็จพระเจ้า ปรากฏผลเป็นลำดับดังนี้

พ.ศ.๒๔๕๖ สอบได้ นักธรรมชั้นตรี

พ.ศ.๒๔๕๘ สอบได้ เปรียญธรรม ๓ ประโยค

พ.ศ.๒๔๖๐ สอบได้ นักธรรมชั้นโท

พ.ศ.๒๔๖๑ สอบได้ เปรียญธรรม ๔ ประโยค

พ.ศ.๒๔๖๔ สอบได้ เปรียญธรรม ๕ ประโยค

พ.ศ.๒๔๖๗ สอบได้ เปรียญธรรม ๖ ประโยค

ในระยณะนั้นก็สนใจศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาจีนไปด้วย การที่ทรงศึกษาได้ไม่รวดเร็วนักเพราะเหตุต้องเป็นครูสอนบาลีใน สำนักเรียนวัดพระเชตุพนฯ ควบคู่ไปด้วยตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๑ เมื่อทรง เป็นเปรียญ ๔ ประโยค และพระองค์เป็นครูที่ทรงเอาพระทัยใส่ใน การให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นอย่างยิ่งพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ นักเรียนเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียรในการศึกษา ให้แข่งขันกันในเรื่อง การศึกษา เช่น ให้นักเรียนใช้แต่หนังสือของโรงเรียนซึ่งไม่มีตัวเขียน คำแปลไว้ขึ้นมาแปล ถ้าพระภิกษุแปลขัดข้องก็ให้สามเณรที่อายุน้อย กว่าแปล เป็นการเร่งเร้าให้พระภิกษุเกิดความมานะพยายามที่จะ แปลหนังสือให้ได้ดีในจำนวนสามเณรที่เป็นศิษย์ของพระองค์ที่ทรง ให้แปลหนังสืออยู่เสมอ ปัจจุบันที่ปรากฏเกียรติคุณรูปหนึ่งได้แก่ ท่านเจ้าคุณพระธรรมวโรดม (สนิท เขมจารี) พระราชาคณะเจ้า- คณะรองชั้นหิรัญบัฏ เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา เจ้าคณะภาค ๑๕ และกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งได้รับยกย่องจากสมเด็จพระสังฆราชว่า แปลหนังสือไม่ติดขัดไล่แบบไม่จน

สมณศักดิ์

เมื่อท่านมีอายุได้ ๔๕ โดยปี พ.ร.ช. ๒๔ ได้รับพระราชทาน สมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระอมรเวที เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๔

พ.ร.ช. ๒๙ ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็น พระราชสุธี ปริชา มณห์ ปริยัติโกศล ยติคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๙

พ.ร.ช. ๓๐ ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นพระเทพเวทีตรี- ปิฎกคุณ สุนทรธรรมภูสิต ยติคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี เมื่อ วันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๐